

348
Т33

Міністерство освіти України
Криворізький державний педагогічний університет
Кафедра педагогіки і методики трудового
та професійного навчання

**ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ТРУДОВОЇ ТА
ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МОЛОДІ**

Збірник наукових праць
Випуск 2

Кривий Ріг
1999

НОВІ ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ В ПРАКТИЦІ СУЧАСНИХ ШКІЛ

Сучасні підходи до реформування різноманітних педагогічних процесів у сучасних загальноосвітніх школах пов'язані з попереднім моделюванням відповідних процесів і теоретичним обґрунтуванням розроблених моделей.

Підвищений інтерес до моделювання стає стійкою ознакою розвитку сучасної науки і саме тому ХХІ століття називають століттям систем і моделей.

У педагогічній практиці досить давно використовується поняття система (система методичної роботи, система виховної роботи, система учнівського самоврядування і т.ін.), проте вчителі, і навіть керівництво школи, слабо обізнані з особливостями систем і їх закономірностями. Це становище призводить до того, що в школах не створюються умови для успішного функціонування окремих систем.

Методична робота в школі є підсистемою значно більшої системи, якою є сама школа.

Однією із властивостей систем є можливість розглядати будь-яку підсистему як самостійно функціонуючу систему, і це дає можливість вивчати її особливості, зрозуміти мету створення цієї підсистеми і завдання її функціонування.

Саме це відноситься і до системи методичної роботи у навчальних закладах.

Реформування освіти в Україні стосується як виникнення нових типів загальноосвітніх шкіл, так і всіх підструктур будь-якого навчального закладу. Методична робота визнана однією із найважливіших ланок навчально-виховного процесу як загальноосвітньої, так і професійної школи (будь-якого рівня кваліфікації). Саме тому сьогодні іде пошук нової моделі методичної роботи.

Традиційна система методичної роботи в загальноосвітніх школах була представлена діяльністю методичних комісій і об'єднань із сталими формами роботи (відкриті заняття, взаємовідвідування, методичні тижні, науково-методичні конференції тощо).

Одним із напрямів змісту методичної роботи було вивчення, узагальнення та впровадження в навчально-виховний процес

передового педагогічного досвіду.

Досить рідким явищем у минулому було затвердження авторських навчальних планів та програм. Творчі знахідки вчителів шкіл не завжди були підкріплені науковим обґрунтуванням. Інколи запропонований досвід механічно переносився в навчально-виховний процес школи без урахування її місцевих, регіональних, кадрових особливостей, матеріально-технічного та методичного забезпечення (тобто досвід не був адекватним).

Сьогодні школи (насамперед мова іде про ті, які стали навчальними закладами нового типу або запроваджують нові педагогічні технології) потребує пошуку нових підходів до організації системи методичної роботи. Основна мета функціонування цієї підсистеми навчально-виховного процесу залишається дотеперішньою, тобто постійне підвищення кваліфікації педагогів, їх педагогічної майстерності безпосередньо на роботі.

Проте щоб створити нову модель методичної роботи, необхідно обґрунтувати її оновлений зміст діяльності. Досить цікавий варіант пропонує заслужена вчителька Російської Федерації Л. Ільєнко (м. Москва, СШ № 351).

Починаючи з 1993 року, з урахуванням того, що в школі проводилось декілька експериментів, була запроваджена нова модель методичної роботи. Була підтверджена її ефективність, і тому доцільно довести до відома вчителів і управлінців шкіл Криворіжжя її сутність і особливості.

В школі замість методичних комісій (об'єднань) створено кафедри: початкового навчання, історико-філологічна, фізико-математична і інформатики, економіки і бізнесу, науково-природнична, естетичного виховання і художньої освіти, трудового навчання і фізичного виховання. Викладачі, об'єднані за близькими спеціальностями в названих сім кафедр, самі визначають завдання, основні напрями і зміст науково-дослідної роботи на три роки. Завідуючими кафедрами призначаються висококваліфіковані педагоги.

Разом з цим, кафедрою керує "вчений-куратор".

Всі кафедри взаємодіють і підпорядковані Раді кабінету, яка складається із керівників науково-експериментальної роботи, що проводиться в школі, директора і його заступників, психолога і завідуючих кафедрами.

Крім Ради кабінету, створений науково-методичний координаційний Центр (НМКЦ), який коригує роботу Ради кабінету

і кафедр.

В склад Центру входять вчені, психологи і методисти. Рада кабінету має зв'язок з НКМЦ, який здійснюють голова Ради кабінету і завідувачі кафедр /2, с.15-17/.

Проте Л. Ільєнко попереджує, що передусім необхідно (якщо запроваджувати таку модель у загальноосвітній школі) визначити склад НКМЦ, знайти підтримку одного-двох учених або висококваліфікованих методистів міста чи області, які дадуть згоду допомогти в реалізації нової моделі методичної служби.

Досить важливою умовою функціонування такої системи роботи є використання різноманітних механізмів морального і матеріального стимулювання діяльності кафедр і окремих педагогів.

При введенні нової моделі методичної роботи, як вважає автор розробленої моделі, необхідно розробити: "Положення про кафедри", "Положення про Раду кабінету" і "Положення про науково-методичний координаційний центр". З цими положеннями можна ознайомитись у журналі "Директор школи" /2/.

Деякі методи, форми методичної роботи доцільно висвітлити в даній статті, оскільки сьогодні мало хто з викладачів має можливість перегорнути сторінки названого журналу.

Серед них:

- члени кафедр самі визначають тему (проблему) дослідження, відповідно до якої буде працювати кожна конкретна кафедра протягом 3 років;

- кафедри проводять засідання 5-6 разів протягом року і самі визначають види і форми роботи;

- на засіданнях кафедри систематично обговорюються питання, які забезпечують підвищення знань і умінь учнів, варіативні навчальні програми, нові педагогічні технології і таке інше;

- завідувачі кафедрами разом з адміністрацією проводять зрізи знань та умінь, тестування учнів тощо;

- члени кафедр постійно контактують з членами НКМЦ;

- обмін досвідом учителів здійснюється через взаємовідвідування;

- існує кафедральна методична "скарбничка", де накопичується досвід майстрів педагогічної праці;

- кафедри вирішують самі питання про присвоєння викладачам кваліфікаційних рівнів;

- викладачі готують статті для публікацій у журналі "Шкільний вісник" або в педагогічній періодиці;

- публікації вчителів, їх доповіді, розробки здійснюються в Науково-методичному координаційному Центрі. Рада кабінету є органом координації методичної роботи, але вона виконує і функції контролю за діяльністю кафедр; на засіданні Ради кабінету розглядаються питання, від яких залежить ефективність навчально-виховного процесу.

Всі ланки навчально-виховного процесу підпорядковані головному управлінському органу школи - педагогічній Раді.

До функцій Ради кабінету входить також планування семінарів, практикумів, через які іде пропаганда передового педагогічного досвіду.

Координаційним центром є і НКМЦ (ця функція закладена в його назву), але цей орган координує науково-методичну, інноваційну і всю експериментальну роботу в школі, його діяльність в цілому сприяє підвищенню кваліфікації педагогів, їх педагогічної майстерності.

Стрімкі соціально-економічні зміни у суспільстві - головна риса сучасності.

Все це обумовлює зміни і у такій складній сфері, якою є освіта.

Реформування школи в Україні залежить від багатьох факторів, зокрема від стану методичної роботи. Останнє безпосередньо залежить від педагогічної культури колективів шкіл, їх відносин, творчості в індивідуальній і колективній діяльності, в свідомій цілеспрямованій роботі, що забезпечує підвищення рівня результативності навчально-виховного процесу.

У зв'язку з цим змінюються і удосконалюються вимоги до методичної роботи.

Актуальність проблеми сумніву не викликає, оскільки, по-перше, в законі України "Про освіту" наголошується, що перебудова методичної роботи має вестись з орієнтацією на "успішне вирішення завдань національного виховання, суттєве покращення всього навчально-виховного процесу... удосконалення підготовки педагогів, їх професійно-педагогічної майстерності..." //.

У працях науковців педагогічної освіти (Т. Ф. Кулдавлетов, І. П. Макаров, К. А. Нефедова, В. С. Пікельна, В. А. Скакун та ін.) правомірно відмічено, що ретельного дослідження потребують питання систематизації методичної роботи.

Зокрема, В. С. Пікельна відмічає, що "актуальність і крайня необхідність педагогічної уваги до проблеми удосконалення керівництва та управління методичною роботою пов'язані зі

слабкою розробкою таких питань:

- запровадження досягнень педагогічної науки і передового досвіду в шкільну практику;
- нормування педагогічної праці;
- підвищення кваліфікації вчителів і ріст їх майстерності;
- вплив НТР на розвиток і вдосконалення професійного рівня вчителя;
- взаємообумовленість самоосвіти учителів і їх професійної діяльності та ін. /3, с.106/.

Нарешті: ще не так давно освіта і ринок вважались зовсім несумісними категоріями.

Сьогодні вже реально існує ринок праці і досить багато вчителів, в зв'язку із скрутними соціально-економічними умовами поповнили лави безробітних. Ця ситуація опосередковано (але досить сильно) починає впливати на конкуренцію вчителів. Без сумніву, школи будуть залишати (і вже залишають) найбільш кваліфіковані.

Проте основним критерієм оцінки діяльності школи, буде не кількість висококваліфікованих педагогів, а результативність їх роботи, реальна результативність навчально-виховного процесу.

Перед сучасною методичною службою стоять досить складні проблеми, які в значній мірі стосуються запровадження нових педагогічних технологій (мова йде про всі типи навчальних закладів). Вирішити ці проблеми без реформування діяльності самої методичної роботи буде неможливо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України "Про освіту" //Червоний гірник. - 1991. - 10 черв.
2. Ільєнко Л. Нова модель методичної служби //Директор школи,- 1996.-№ 3.- С.13-18 (рос.мов.).
3. Пікельна В. С. Теоретичні основи управління /Школотознавчий аспект. -М: Вища школа, 1990.- 175с. (рос. мов.).